

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

Гілея

*Науковий вісник
збірник наукових праць*

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 136 (№ 9)

Київ – 2018

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно**Факсове видання**

з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 747 від 13 липня 2015 р., з історичних наук наказом МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації: серія КВ № 22632-12532ПР від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 30 від 30 серпня 2018 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П.,
д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Кивлюк О. П., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Муляр В. І.,
д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук, проф.,
член – кор. НАН України, акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф.,
член-кор. НАН України (Україна, Київ)
Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Арменія, Єреван)
Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф.,
член – кор. НАН України (Україна, Київ)
Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф.,
член-кор. НАН України (Україна, Київ)
Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія:**З історичних наук:**

Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Дробот І. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Журба М. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)
Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Сушко О. О., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Шаповал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)
Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Бех В. П., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Дзвінчук Д. І., д-р філос. наук, проф. (Україна, Івано-Франківськ)
Жадько В. О., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Кущепал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
Миколайчук А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)
Онїпко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Терещицький С. О., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Тецлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
Халамєндик В. Б., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Андрусиниш Б. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Андрукайтене Р., д-р PhD соціальних наук (менеджмент),
(Литва, Маріямполь)
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Балабанов К. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Васильчук Є. О., д-р політ. наук, доц. (Україна, Черкаси)
Войналович В. А., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Іванов М. С., д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Картунов О. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Кізіма С. А., д-р політ. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Крась І., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)
Лапіна С. В., д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Макаренко Л. Л., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Остапенко М. А., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Римаренко С. Ю., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Срогошу Т., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)

Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2018. – Вип. 136 (9). – 332 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем сучасної науки в умовах полікультурного глобалізаційного суспільства. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

Zbirnyk zasnovano 2004 roku. Vykhid z druku – shchomisyachno

FAKHOVE VYDANNYA

z filosofsk'kykh, politychnykh nauk zatverdzheno nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy
№ 747 vid 13 lypnya 2015 r., z istorychnykh nauk nakazom MON Ukrainy № 1328 vid 21 hrudnya 2015 r.

Svidotstvo pro derzhavnu reyestratsiyu drukovanoho zasobu
masovoyi informatsiyi: seriya KV № 22632-12532PR vid 24 kvitnya 2017 roku

Drukuyet'sya za rishennyam:

Vchenoyi rady Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova
(protokol № 30 vid 30 chervnja 2018 r.)

Zbirnyk vkhodyt' do mizhnarodnykh baz:

Google Scholar; Index Copernicus (Pol'shcha); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Indyya).

Shef–redaktor:

Andrushchenko V. P., d–r filoz. nauk,
prof., chlen – kor. NAN Ukrainy, akad. NAPN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Holovnyy redaktor:

Vashkevych V. M., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Spivredatory:

Kyvylyuk O. P., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Mulyar V. I., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Zhytomyr)

Redaktsiyna rada:

Andrushchenko V. P., d–r filoz. nauk, prof., chlen – kor. NAN Ukrainy,
akad. NAPN Ukrainy (Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vashkevych V. M., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zelenkov A. I., d–r filoz. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kolesnyk V. F., d–r ist. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv)
Myrzakhanyan R., d–r ist. nauk, prof. (Armeniya, Yerevan)
Mykhal'chenko M. I., d–r filoz. nauk, prof., chlen – kor. NAN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv)
Rafal's'kyy O. O., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Savel'yev V. L., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Soldatenko V. F., d–r ist. nauk, prof., chlen–kor. NAN Ukrainy
(Ukrayina, Kyiv)
Stepyko M. T., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Redaktsiyna kolehiya:**Z istorychnykh nauk:**

Voytsekhiv's'ka I. N., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Drobot I. I., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhurba M. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Laz'ko H. H., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Lysak V. F., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Mezha M. M., d–r ist. nauk, prof. (Bilorus', Homel')
Mykhaylyuk V. P., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Starobil's'k)
Stoyan T. A., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Sushko O. O., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Cherheha L. M., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Shapoval Yu. I., d–r ist. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)

Z filosofsk'kykh nauk:

Abasov A. S., d–r filoz. nauk, prof. (Azerbaydzhan, Baku)
Bazaluk O. O., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Bekh V. P., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Voronkova V. H., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Zaporizhzhya)
Herasyimova E. M., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Harbar H. A., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Dzvinchuk D. I., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Ivano-Frankivs'k)
Zhad'ko V. O., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Zhyzhko T. A., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Kutsepal S. V., d–r filoz. nauk, prof. (Ukrayina, Poltava)
Mykolaychak A., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Poznan')
Onipko O. F., d–r tekhn. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Svyrydenko D. B., d–r filoz. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Terepyschyy S. O., d–r filoz. nauk, dots.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Tetslav S., d–r filoz. nauk, prof. (Pol'shcha, Bydoshch)
Khalamendyk V. B., d–r filoz. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Yashanov S. M., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)

Z politychnykh nauk:

Andrusyshyn B. I., d–r ist. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Andryukaytene R., d–r PhDsotsial'nykh nauk (menedzhment),
(Lyta, Marijampol')
Babkina O. V., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Balabanov K. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mariupol')
Varzar I. M., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Vasyl'chuk Ye. O., d–r polit. nauk, doc. (Ukrayina, Cherkasu)
Voynalovych V. A., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Ivanov M. S., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Mykolayiv)
Kartunov O. V., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kizima S. A., d–r polit. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Kotyhorenko V. O., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Kras' I., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Cheshstokhov)
Lapyna S. V., d–r sots. nauk, prof. (Bilorus', Mins'k)
Makarenko L. L., d–r ped. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Ostapenko M. A., d–r polit. nauk, prof.
(Ukrayina, Kyiv, NPU im. M. P. Drahomanova)
Rymarenko S. Yu., d–r polit. nauk, prof. (Ukrayina, Kyiv)
Sroshosha T., d–r khabilitovanyy, prof. (Pol'shcha, Cheshstokhov)

Hileya: naukovyy visnyk. Zbirnyk naukovykh prats' / Hol. red. V. M. Vashkevych. – K. : «Vydavnytstvo «Hileya», 2018. – Vyp. 136 (9) – 332 s.

Koncepcija zbirnyka bazujet'sja na bagatoplanovomu naukovomu vysvitleni problem suchasnoi nauky v umah polikul'turnogo globalizacijnogo suspil'stva. Osnovni rubryky ohopljut galuzi istorychnyh, filosofsk'kyh ta politychnykh nauk. Rozrahovanyj na fahivciv gumanitarnykh ta social'no-politychnykh nauk.

документа. Он также подчеркнул невозможность достижения без Китая полной, безвозвратной и контролируемой денуклеаризации Северной Кореи.

Однако сегодня и КНДР и США не довольны продвижением договоренностей в Сингапурском саммите. В случае явных и решительных действий Северной Кореи по денуклеаризации можно ожидать ослабления санкций против Северной Кореи, что прежде всего стало бы опять выгодным для Китая. По оценкам южнокорейского агентства по торговле KOTRA, в 2016 г. доля Китая во внешней торговле Северной Кореи составила 93%, в то время как доля России – всего 1%.

После проведения исторических саммитов Китая, Южная Корея развернула борьбу за «будущую Северную Корею». Это, несмотря на то, что санкции к КНДР пока что никто не отменял. Ряд стран, таких как Россия, Япония, проявляют самый активный интерес к возобновлению проектов в КНДР. Но особую активность проявляют Китай и Южная Корея, где соображения будущей экономической выгоды тесно переплетены с геополитическими планами. Сеул и Пекин уже выработали планы активного проникновения в Северную Корею путем разного рода инвестиционных и прочих проектов сотрудничества, стремясь гарантировать, что Пхеньян выбрал тот путь развития, который выгоден каждой из стран. Интересы Китая и Южной Кореи не совпадают, что в перспективе выльется в активную конкуренцию на территории Северной Кореи. А Северная Корея, судя по подходу, намерена активно использовать противоречие, чтобы получить максимальную выгоду для себя.

В заключение необходимо отметить, что все процессы, происходящие по денуклеаризации Северной Кореи, – это лишь начало больших перемен в случае удачного продолжения, поэтому и сегодня продолжают встречи win-win и консультации между Китаем и Северной Кореей, РК и Японией, США и Японией, Россией и КНДР, Россией и Китаем. В этих переговорах каждая страна ищет выгоду для себя, но все же, на наш взгляд, можно сделать следующие выводы:

1. Бесспорной является разрядка напряженности на Корейском полуострове.
2. Начался реальный поиск путей денуклеаризации.
3. Очевидность стремления РК и КНДР к выполнению договора по мирному сосуществованию.

В связи с активизацией отношений Северной Кореи с Китаем, Южной Кореей, чтобы не остаться в стороне от событий, необходимо разработать особую стратегию взаимоотношений в первую очередь с Северной Кореей и во вторую – с окружающими великими державами.

События июня–июля 2018 г. на Корейском полуострове следует рассматривать как попытку развязать узел противоречия, который неразрывно связан с международно–политическими процессами глобального уровня. Кроме того и анализ саммитов 2018 показал следующее:

1. Сложность корейской проблемы и невозможность достижения объединения в ближайшее время.
2. Изменение баланса сил и конфигурации отношений между основными участниками, вовлеченными в урегулирование корейской проблемы.
3. Неоднозначность подхода США, Китая, России и Японии к урегулированию корейской проблемы.

Список использованных источников

1. 통일 시대, Vol.140, 2018. 06, p.11.
2. 통일 시대, Vol.141, 2018. 07, p.10.

Kan Den Sik, Candidate of Political Sciences, Professor of Korean philology Department of Kiev National Linguistic University, member of The Advisory Council on Democratic and Peaceful Unification of Korea (Ukraine, Kyiv), kme112000@yahoo.com

Situation changes and prospects solution of the Korean problem

The article describes changes that took place in 2018 on the Korean peninsula, ways and prospects solution of the demuclearization and unification problems of Korea. There are examined in detail the reasons for the intensification of both inter-Korean relations and the relations of other countries involved in the problem around the Korean Peninsula. There is also given an analysis of the preparation, conducting and outcome of the RK–DPRK, the USA–DPRK summits. The main outcome of the summits is underlined as follows: the stabilization of peace and security on the Korean Peninsula, the intention to sign a peace treaty, the normalization of relations between the DPRK and the USA, the expression of North Korea's desire for complete, controlled and irreversible demuclearization. There is described the role of China in the processes relating to the problems of the Korean peninsula.

Keywords: complete and irreversible demuclearization of the Korean Peninsula, Korean problem, summit, peace treaty, inter-Korean relations, North Korea's nuclear program, security guarantee, sanctions, detente.

Кан Ден Сік, кандидат політичних наук, професор кафедри Корейської філології Київського національного лінгвістичного університету, член Консультативної Ради з питань мирного та демократичного об'єднання Кореї (Україна, Київ), kme112000@yahoo.com

Зміна ситуації і перспективи вирішення корейської проблеми

Аналізуються зміни, які відбулися у 2018 році на Корейському півострові, шляхи та перспективи вирішення проблем денуклеаризації та об'єднання Кореї. Докладно розглядаються причини активізації як міжкорейських відносин, так і відносин інших країн, залучених до проблеми навколо Корейського півострова. Поданий аналіз підготовки, проведення та підсумків самітів РК–КНДР, США–КНДР. Підкреслюється головний підсумок самітів: стабілізація миру та безпеки на Корейському півострові, наміри підписання мирного договору, нормалізація відносин КНДР–США, прагнення і бажання Північної Кореї до повної, контрольованої та незворотної денуклеаризації. Описується роль повернення Китаю до процесів, що стосуються проблем Корейського півострова.

Ключові слова: повна та незворотна денуклеаризація Корейського півострова, корейська проблема, саміт, мирний договір, міжкорейські відносини, ядерна програма Північної Кореї, гарантія безпеки, санкції, зняття напруги.

* * *

УДК 323.2(437.6)

Ключкович А. Ю.,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології і державного управління, Ужгородський національний університет (Україна, Ужгород),
anatoliy.klyuchkovych@uzhnu.edu.ua

Розвиток взаємовідносин держави та неурядового сектору в Словаччій

Проаналізовано розвиток взаємовідносин держави та неурядового сектору в контексті суспільно–політичних трансформацій у Словаччині після 1989 р. Висвітлено роль неурядових організацій у боротьбі з авторитарними тенденціями в 1994–1998 рр. Окреслено основні проблеми у взаємодії держави і неурядового сектору в Словаччині. Взаємовідносини державної влади та третього сектору в Словаччій були непростими через різні підходи правлячих коаліцій до співпраці з громадськими організаціями. Підкреслено, що третій сектор став одним з рушіїв демократичних перетворень у Словаччій Республіці, чинником її успішної інтеграції в НАТО і ЄС.

Ключові слова: Словачька Республіка, державна влада, третій сектор, неурядові організації, громадське суспільство, демократизація.

Досвід суспільно–політичних трансформацій у країнах Центральної Європи засвідчує важливість

ролі неурядових неприбуткових організацій (далі ННО) в розбудові громадянського суспільства та демократії, інтеграції у європейські та трансатлантичні структури. Від розвиненості й активності організацій т.зв. «неурядового сектору» («третього», «громадського») залежить, наскільки динамічним, успішним і незворотним буде процес демократизації. Здійснити своє призначення неурядовий сектор може тільки у тісній взаємодії з державою, яка бере на себе роль його партнера і водночас організатора демократичних перетворень. Однак взаємовідносини двох секторів («першого» і «третього») в державотворчій практиці не завжди складаються конструктивно, що засвідчують окремі сторінки новітньої історії Словаччини. Вивчення і врахування словацького досвіду трансформаційних процесів може бути корисним для України, для якої сьогодні є актуальною проблема налагодження конструктивних відносин між державною владою та громадським сектором.

Проблематика функціонування і розвитку громадянського суспільства висвітлена в дослідженнях переважно словацьких авторів (М. Бутора, З. Буторова, О. Гіарфашова, П. Демеш, Д. Малова, Г. Месежніков, Б. Стречанский та ін.), багато з яких мають безпосередній досвід роботи в структурах неурядового сектору. В своїх дослідженнях науковці зупиняються на окремих аспектах взаємодії держави і неурядового сектору, підкреслюють складність її реалізації в практичній площині.

Метою статті є аналіз розвитку взаємовідносин між державною владою (правлячими коаліціями) і неурядовими організаціями (задіяними в публічній політиці) в контексті трансформаційних процесів у Словацькій Республіці.

Взаємовідносини державної влади та третього сектору в Словаччині пройшли кілька фаз розвитку, які тісно пов'язані з демократичними перетвореннями, стратегіями соціальних і політичних акторів.

Оксамитова революція 1989 р. і лібералізація суспільно-політичного життя після краху комуністичного режиму призвели до стрімкої зміни характеру відносин між державою та громадськими об'єднаннями. Повний контроль з боку Комуністичної партії Чехословаччини (Національного фронту) змінився пошуком форм діалогу між державною владою та ННО. В 1990–1992 рр. створювалися формальні умови для формування та функціонування громадських організацій у рамках єдиної держави чехів і словаків. 27 березня 1990 р. Федеральні збори Чехословацької Соціалістичної Республіки ухвалили ряд законів («Про об'єднання громадян», «Про право на об'єднання», «Про право на петиції»), які заклали нормативні основи для розвитку різних форм громадських організацій. Внаслідок відновлення громадянських свобод відбулося різке зростання кількості та різновидів ННО – розпалилися організації комуністичного періоду, відроджувалися організації з історичним минулим, з'явилися нові об'єднання. Якщо до революційних подій 1989 р. в цілій Чехословаччині було 306 зареєстрованих організацій, то до кінця грудня 1990 р. нараховувалось вже 3502 громадських об'єднань тільки в Словаччині [3, с. 352]. На поч. 1990–х рр. діяльність професійних асоціацій, творчих спілок, громадських товариств, аналітичних центрів, фондів, благодійних і релігійних організацій

охопила практично всі сфери життя словацького суспільства.

Проголошення Словаччиною незалежності, поряд з реалізацією її державотворчого потенціалу, зумовило необхідність розбудови ефективного механізму взаємодії публічних інститутів, що вдалося не відразу. Складним у розвитку взаємовідносин держави та громадянського суспільства був період 1994–1998 рр., пов'язаний з недемократичними устремліннями націонал-популістської коаліції на чолі з прем'єр-міністром В. Мечіаром. З метою концентрації влади правляча коаліція впроваджувала т.зв. «централістсько-регламентаційну модель», складовими якої були: обмеження політичної участі опозиції, кадрові чистки в державному апараті, контроль засобів масової інформації та інші недемократичні заходи [5, с. 97]. Наступ на критиків та опозицію у різних сферах суспільно-політичного життя включав також обмеження простору для діяльності громадських організацій. З сер. 1990–х рр. третій сектор піддавався систематичному, різноплановому тиску з боку влади, що включав нормативно-правові обмеження, конфронтаційну риторику владних діячів, стеження з боку спецслужб, створення т.зв. «кишенькових» громадських організацій та ін. Правляча коаліція сприймала та презентувала ННО як ворожі Словаччині структури, що отримують завдання і фінансову підтримку з-за кордону.

Зростаючий тиск урядової коаліції виявився контрпродуктивним, оскільки ННО у відповідь також активізували свою діяльність в різних напрямках: створили єдиний центр координації дій – Греміум третього сектору (далі ГТС); сконцентрували аналітичний ресурс на контролі діяльності влади та критиці її зловживань; залучили опозиційні медіа; провели ряд протестних масових кампаній, які засвідчили потужний потенціал третього сектору та підтримку громадян. Зокрема, суспільний резонанс і ступінь конфронтації у відносинах між державою і неурядовим сектором продемонстрували такі масові кампанії, як-от: «Третій сектор SOS» в 1996 р., «Спільна акція за референдум» в 1997 р., «Громадянська кампанія'98» в 1998 р. В даному контексті, важливо підкреслити те, що діяльність третього сектору опиралися на потужну фінансову підтримку закордонних інституцій і організацій (насамперед, США).

Парадоксально, але неліберальна природа режиму В. Мечіара, грубе порушення ним принципів демократії відіграли стимулюючу роль в активізації, мобілізації та об'єднанні громадянських сил. Третій сектор в умовах владного тиску кристалізувався як суб'єкт, що акумулює громадську силу, довіру суспільства, має підтримку закордоном, а також потенціал партнера у взаємодії з державою. Шляхом протестних кампаній і консолідації зусиль неурядовий сектор Словаччини продемонстрував світу як мирним і демократичним шляхом не тільки ефективно відстояти свою громадсько-політичну позицію, але й вплинути на зміну влади в умовах напівавторитарного політичного режиму.

Зміна влади внаслідок парламентських виборів 1998 р. змінила й антагоністичний характер відносин між державою і третім сектором, що змістився в політично більш сприятливий формат. Держава і неурядовий сектор здійснили ряд кроків назустріч один одному,

що відкрило простір для формування партнерських відносин між ними. В 1999–2000 рр. відбувся ряд зустрічей представників ГТС з прем'єр-міністром М. Дзуріндою, урядовцями та депутатами, в рамках яких було узгоджено ключові питання їх співпраці, вдосконалення законодавчого регулювання, можливості фінансової підтримки діяльності ННО [7, с. 699–700]. Кадровий потенціал державних органів посилювався представниками з третього сектору, ННО були долучені до розробки ряду концептуальних документів у рамках міжсекторної співпраці (напр., Національної стратегії сталого розвитку СР).

Держава поступово усунула найбільш значні деформації в законодавстві про діяльність ННО шляхом його новелізації (зокрема, закони «Про податок з прибутку» в 1999 р., «Про некомерційні організації, що надають суспільно корисні послуги» в 2001 р., «Про фонди» в 2002 р.). Але на даному етапі правове регулювання діяльності ННО піддалося тільки частковому оновленню. З одного боку, ця ситуація зумовлювала проблеми регулятивного плану, а з іншого – відносна стабільність законодавства дозволила неурядовому сектору знайти свій шлях для адаптації та функціонування в умовах діючого (недосконалого) регулювання [4, с. 60].

У процесі реформування вдосконалювався інституційний механізм взаємодії уряду та ННО. З 1999 р. працювала Рада уряду для неурядових некомерційних організацій, членами якої були представники державного і недержавного секторів, що спростило процес комунікації і впливу ННО на процес прийняття управлінських рішень. Але подальший розвиток їх взаємовідносин не дозволяє говорити про стабільну інтегрованість третього сектору в систему прийняття суспільно значимих рішень.

Ускладнювали діалог з державною владою і нові процеси в громадському секторі, що розпочалися в 1999–2000 рр. В середовищі неурядового сектору посилювалися організаційна та ідеологічна диференціація, поступово послаблювалися впливовість і статус Грем'юму третього сектору як представника ННО у відносинах з владою. В нових умовах держава замість одного партнера в особі ГТС отримала плюралізм спеціалізованих платформ неурядових організацій (напр., Соціофорум, Екофорум, Асоціація фондів громад Словаччини та ін.).

Громадські об'єднання та аналітичні центри розгорнули широку діяльність, стимулюючи реформи й водночас здійснюючи контроль за владою, адже питання клієнтелізму та транспарентності не зникли з публічної політики. В 1999–2004 рр. неурядовий сектор реалізував також багато ініціатив, направлених на вступ Словаччини в ЄС і НАТО, який країна здійснила в 2004 р.

Непростими склалися відносини третього сектору з урядом Р. Фіцо впродовж 2006–2010 рр. Неоднозначно було сприйнято громадські залучення до урядової коаліції партій В. Мечіара і Я. Слоти, які в сер. 1990–х рр. запам'яталися боротьбою з опозицією. В своїй програмній заяві 2006 р. уряд декларував, що «вважає третій сектор важливою соціальною опорою і частиною вільного громадянського суспільства» і «буде вести партнерський діалог з різними елементами платформи громадянського суспільства» [6, с. 44]. Але в практичній діяльності з боку влади були спроби обмежити діяльність

неурядових організацій, посилити контроль над ними (зокрема були спроби обмежити положення закону «Про вільний доступ до інформації»). Новий уряд в меншій мірі, ніж попередній, приділяв увагу діалогу з представниками ННО, менше зважав на їх позицію з важливих питань суспільного розвитку, що відповідно загострювало взаємні відносини. Деякі громадські діячі вказували на «повзучу етатизацію зі сторони ворогів відкритого суспільства» та сприймали кроки державної бюрократії як регресивні [1, с. 30].

Третій сектор, в свою чергу, посилював контроль за діями державного апарату, критикував суперечливі урядові рішення, висвітлював факти клієнтелізму, непрозорості урядування, корупції при виділенні державних коштів.

Імпульс до масштабної мобілізації громадського сектору викликали пропозиції уряду скасувати 2%-ву податкову асигнацію для юридичних осіб, що поставило б під загрозу фінансові джерела багатьох ННО. У відповідь в жовтні 2006 р. третій сектор оголосив загальнословацьку кампанію «Ľudia ľuďom», яка показала, що під тиском обставин, попри роздрібненість, третій сектор може швидко змобілізуватися. У ході цієї кампанії державні діячі пересвідчилися в багатоскладовості третього сектору, його широкому соціальному потенціалі та політичних ризиках у разі не досягнення згоди з цим важливим елементом суспільства. В підсумку вдалося зберегти податкову асигнацію для фінансування ННО. Загалом, період 2006–2010 рр. важко назвати партнерським і конструктивним у відносинах між державою і неурядовим сектором.

Більш позитивну оцінку в аспекті підтримки громадянського суспільства можна дати правоцентристській коаліції І. Радічової, яка здійснювала урядування в 2010–2012 рр. Прем'єр-міністр І. Радічова раніше працювала в структурі третього сектору, тому краще розуміла його проблеми, ніж її попередники. Урядом було здійснено чимало кроків для покращення співпраці з ННО. Насамперед, вдосконалено інституційну базу та рамкові умови для ефективної комунікації організацій громадянського суспільства з державними структурами.

В 2011 р. було створено інститут Уповноваженого уряду з питань розвитку громадянського суспільства, який є дорадчим, консультативним органом уряду СР. В 2011–2012 рр. працював Комітет з питань неурядових некомерційних організацій, який був постійним експертним органом Ради уряду СР з прав людини, національних меншин і гендерної рівності у сфері підтримки діяльності ННО.

В серпні 2012 р. був створений новий фаховий дорадчий орган уряду – Урядову раду з питань неурядових неприбуткових організацій, яка замінила вищевказаний комітет. Рада співпрацює з владними структурами різного рівня, органами місцевого самоврядування, академічними установами і подає уряду пропозиції та висновки щодо різних аспектів розвитку громадянського суспільства та ННО.

В лютому 2012 р. парламентом СР схвалена «Концепція розвитку громадянського суспільства в Словаччині» (далі Концепція) [2], яка є результатом співпраці між представниками влади та третього сектору. Концепція містить бачення пріоритетних

сфер розвитку громадянського суспільства, щодо яких повинна бути активною держава. Документ також включає «Стратегічні цілі розвитку громадянського суспільства до 2020 року» та «План дій на 2012–2013 роки». На думку експертів, взаємодія держави і ННО має ряд труднощів: по–перше, зазвичай, їх співпраця не виходить на рівень усталених регуляторних правил, і часто залежить від налаштованості окремих посадових осіб та інституцій; по–друге, принцип партнерства з ННО та принцип громадянської участі не реалізуються в середовищі державної адміністрації; по–третє, в цих умовах немає гарантій, що навіть кращі практики міжсекторної співпраці та партнерства збережуться після зміни влади чи політичного клімату в країні [2]. На основі Концепції на рівні окремих міністерств були поставлені завдання щодо активізації співпраці з третім сектором, відповідні декларації були ухвалені вже при наступному уряді (Р. Фіцо).

Тобто, з огляду на вказані вище кроки, можна говорити про контури нового рівня взаємодії (партнерства) держави та ННО. Але через внутрішньокоаліційні неузгодження, політичну кризу і, як наслідок, відставку уряду І. Радічової в 2012 р. не вдалося в повній мірі реалізувати позитивний тренд щодо поглиблення партнерства влади та третього сектору.

Позитивна динаміка взаємовідносин влади та неурядового сектору сповільнилася при наступному уряді та інколи конкурувала зі стагнацією. В результаті дострокових парламентських виборів у березні 2012 р. був сформований однопартійний уряд на чолі з Р. Фіцо, що додало останньому впевненості в здійсненні політики «сильної соціальної держави», але водночас викликало прискіпливий інтерес ННО до урядової діяльності.

В 2014 р. уряд Р. Фіцо пішов на громадсько–непопулярні кроки з ускладнення функціонування механізму податкового асигнування як фінансового джерела діяльності третього сектору, що відповідно загострило відносини з ННО. Тим не менш, урядові інститути в сфері взаємодії з громадянським суспільством, засновані попередниками, продовжували функціонувати. Відомство Уповноваженого уряду з питань розвитку громадянського суспільства презентувало в квітні 2014 р. «Національну стратегію захисту та розвитку прав людини в Словацькій Республіці», а в січні 2016 р. «План дій Концепції розвитку громадянського суспільства в Словаччині на 2016–2018 роки». Неурядовий сектор в Словаччині є тим суспільним чинником, який важко ігнорувати, зважаючи, як на його якісні характеристики, так і кількість, що становила в 2014 р. 62700 організацій [4, с. 37].

Політика нового уряду Р. Фіцо, переформатованого внаслідок парламентських виборів 2016 р., у відношенні до громадянського суспільства базувалася на амбівалентних тенденціях минулих років. З одного боку, в своїй програмі уряд заявляв про підтримку громадянського суспільства й готовність до поглиблення співпраці з неурядовими організаціями. Також відомство Уповноваженого уряду з питань розвитку громадянського суспільства в березні 2017 р. затвердило «План дій Концепції розвитку громадянського суспільства в 2017–2018 рр.». А з іншого боку, в практичній площині уряд не поспішав з реалізацією декларованого. Прем'єр–міністр Р. Фіцо неодноразово демонстрував критичну

та неконструктивну позицію щодо діяльності окремих неурядових організацій, масових акцій протесту. Як підкреслює Г. Месежніков, Р. Фіцо і його партія Напрям–СД сприймали діяльність неурядових організацій крізь призму партійно–політичної боротьби [4, с. 28]. Зрештою, громадянське суспільство «віддячило» Р. Фіцо, змобілізувавшись у багатотисячних акціях протесту у зв'язку з вбивством журналіста Я. Куціака в березні 2018 р., внаслідок яких прем'єр був змушений піти у відставку.

Отже, взаємовідносини державної влади та неурядового сектору в Словацькій Республіці були непростими впродовж усієї історії їх існування, мали періоди загострення та партнерства. Загострення їх взаємовідносин безпосередньо пов'язано зі складним процесом демократизації політичної системи Словаччини. В 1994–1998 рр. відносини третього сектору та державної влади перебували у фазі гострої конфронтації, що було зумовлено опором громадянського суспільства недемократичним практикам режиму В. Мечіара. В подальшій урядовій діяльності спостерігалися різні підходи до відносин з ННО, що зумовлено, зокрема, й різними позиціями правлячих сил: від стимулювання соціального партнерства до ігнорування співпраці. В багатьох аспектах суспільного життя співробітництво держави та третього сектору позначено формалізмом, що підкреслює необхідність підвищення реальної ваги ННО в процесі ухвалення суспільно значимих рішень. В процесі демократизації державного управління в Словаччині неурядові організації внесли свій вклад у вдосконалення розподілу публічної влади, взявши на себе контроль за діяльністю держави та стимулювання її реформних кроків.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі практики взаємовідносин у трикутнику «держава – бізнес – третій сектор», які репрезентовані різними, але не протилежними інтересами словацького суспільства.

Список використаних джерел

1. Bútorá, M., Bútorová, Z., Strečanský, B., 2012. 'Aktívne občianstvo a mimovládny sektor na Slovensku. Trendy a perspektívy', Bratislava: *Včeli dom*, 78 s.
2. 'Konceptcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku. Strategické zámery rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020 a Akčný plán na roky 2012 – 2013'. [online]: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/konceptcia_rozvoja_os/Konceptcia-rozvoja-OS_2020
3. Malová D. 2008. 'Občianska spoločnosť, sociálne hnutia, mobilizácia a protesty na Slovensku', *Sociológia*, №4, p.347–363.
4. 'Občianska spoločnosť na Slovensku Krízy, križovatky, výzvy', G. Mesežnikov, B. Strečanský (ed.), Bratislava: *IVO*, 2017, 110 s.
5. 'Občianstvo, participácia a deliberizácia na Slovensku: teória a realita', J. Plichtová (ed.), Bratislava: *Veda*, 2010, 610 s.
6. 'Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. August, 2006'. [online]: <http://archiv.vlada.gov.sk/old.uv/data/files/1900.pdf>
7. 'Slovensko 2000: súhrnná správa o stave spoločnosti', M. Kollár, G. Mesežnikov (ed.), Bratislava: *IVO*, 2000, 872 s.

Klyuchkovych A. Yu., Candidate of political science, Associate Professor of the Department of political science and state administration, Uzhhorod National University (Ukraine, Uzhhorod), anatoliy.klyuchkovych@uzhnu.edu.ua

The development of relations between the state and the non–governmental sector in the Slovak Republic

The article deals with the development of relations between the state and the non–governmental sector in the context of social and political transformations in

Slovakia after 1989. The role of non-governmental organizations in the struggle against authoritarian tendencies in 1994–1998 was emphasized. The main problems in the interaction between the state and the non-governmental sector in Slovakia are outlined. Relations between the government and the third sector in Slovak Republic were difficult for different approaches of the ruling coalition to cooperate with public organizations. It is concluded that the third sector has become one of the stimulators of democratic transformation in Slovak Republic, which is a factor of successful integration in the EU and NATO.

Keywords: Slovak Republic, state power, third sector, non-governmental organizations, civil society, democratization.

* * *

УДК 94(367)

Литовченко К. Г.,
аспірант, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), litkirill@gmail.com

СОЦІАЛІСТИЧНА ПАРТІЯ НІДЕРЛАНДІВ: СТАРА НАЗВА, НОВИЙ ЗМІСТ

Аналізується історія виникнення та становлення Соціалістичної партії Нідерландів. Акцентується увага на трансформаційних процесах всередині партії у різні періоди її існування. Розкриваються та аналізуються ключові програмні положення партії та її успішність на парламентських виборах.

Ключові слова: ідеологія, політичні партії, лівоадикальні політичні партії, Нідерланди, Соціалістична партія Нідерландів.

Падіння режимів у СРСР та країнах соціалістичного табору спричинило значний ефект на лівоадикальні партії Західної Європи, засвідчивши кризу лівих політичних сил і поставивши під питання саме їх існування. Така ситуація стала поштовхом для європейських лівоадикалів у пошуку шляхів оновлення та адаптації до нових умов. Одним з прикладів успішного вміння адаптуватися до нових умов стала Соціалістична партія Нідерландів, аналіз історії, ідеології та діяльності якої є завданням статті.

Серед дослідників, які займаються тематикою сучасних лівоадикальних партій Західної Європи можна виокремити Л. Марча, К. Хадсон та К. Хільдебрандт. Соціалістична партія Нідерландів є предметом досліджень таких науковців, як А. Баума, К. Вірріс, А. де Йонг та К. Вайсбах.

Британський політолог Л. Марч виокремлює шість стратегій трансформації лівоадикальних партій Західної Європи після 1989 року. Однією з таких є збереження політичною силою своєї назви та ідентичності і поступова адаптація своєї діяльності та ідеології до нових викликів. Прикладом застосування подібної стратегії є саме Соціалістична партія Нідерландів (СП), яку можна назвати найбільш успішною у даному аспекті [4, с. 63].

СП була утворена у 1971 році під назвою «Комуністична партія Нідерландів / Марксистсько-ленінська» внаслідок розколу всередині «Єдиного комуністичного руху Нідерландів» (марксистсько-ленінського) (СКР). Розкол всередині СКР стався внаслідок протиріч всередині партії щодо ведення класової боротьби, а саме співвідношення в ній ролей інтелектуалів, чий статус посилювався внаслідок після 1968 року та появи «нових лівих» та пролетаріату. Майбутня СП, яка отримала свою сучасну назву в 1972 році, представляла в цій дискусії пролетаристську течію.

Як СКР, так і СП у ті часи у своїх програмних документах були послідовниками марксизму–

ленізму та маоїзму. При цьому СП вже у 70–ті роки у своїй діяльності вирізнялася на тлі інших лівоадикалів Нідерландів. Головною її особливістю було те, що відповідно до маоїстських принципів «служіння простим людям», нідерландські соціалісти на старті своєї діяльності привертати основну увагу конкретній діяльності на місцях, яка полягала у запуску та забезпеченні функціонування постійних пунктів допомоги нужденним, зокрема у медичних та юридичних питаннях, фактично оминаючи діяльність на загальнонаціональному рівні [3, с. 107]. Таке ігнорування можна пояснити тим, що тогочасні члени СП заперечували принципи парламентарної демократії, вважаючи усі сили, що входили до парламенту «прислужниками капіталізму». Метою об'єднання з подібної ідеологією була, звісно, світова пролетарська революція. При цьому нідерландські соціалісти не були сліпими прихильниками політики Китаю та СРСР, критикуючи їхні окремі шляхи, зокрема у зовнішній політиці.

Завдяки вищезазначеним кампаніям на місцях СП почала завоювати авторитет у деяких регіонах Нідерландів, з яких виділяється провінція Північний Брабант. У 1974 у місті Осс, соціалісти на виборах до міської ради здобули 10.2% та отримали 3 мандати. Місто Осс також має важливе місце у історії СП, оскільки тут у 1975 році розпочалася кар'єра Яна Марейніссена, який тоді у віці 23 років став наймолодшим місцевим депутатом у країні, в 1988 році очолює партію [6, с. 147].

Але при цьому, відносні успіхи СП на місцевому рівні не конвертувалися у загальнонаціональні результати. Починаючи з 1977 року, коли СП вперше взяла участь у виборах до нижньої палати парламенту Нідерландів, до 1989 року партія жодного разу не змогла отримати представництво у загальнонаціональних зборах, набираючи не більше 0,5% голосів. Такі невтішні для соціалістів результати пояснюються рядом причин. По–перше, історично у Нідерландах позиції партій, лівіших за соціал–демократів були слабкими, оскільки чисельність пролетаріату, який був основою електорату лівоадикалів, була відносно невисокою. Окрім того, тогочасний пролетаріат у країні був розділений між собою на католиків та протестантів, що спонукало їх віддавати голоси партіям, які акцентували увагу на своїй конфесійній приналежності [3, с. 109].

По–друге, це зміна ціннісних орієнтирів у Європі. Р. Інглхарт пише, що економічне зростання у період після Другої світової війни забезпечило такі умови життя, в яких для населення сам факт виживання був гарантований [1, с. 11]. Це стало причиною того, що пріоритетність матеріальних цінностей падала відносно постматеріальних, таких як проблеми самовираження чи захисту оточуючого середовища. А марксистсько-ленінська ідеологія, в центрі якої стоїть класова боротьба не давала відповідей на нові питання.

Тому наприкінці 80–х років, в часи загальносвітової кризи лівоадикалів, аби уникнути процесів стагнації партійне керівництво вирішує провести прагматичну реорганізацію аби досягнути підвищення електоральної привабливості партії на загальнонаціональному рівні. Метою діяльності партії проголошується «соціальна реконструкція Нідерландів» [6, с. 159]. Важливу роль у започаткуванні даного процесу мав вище згадуваний

Грех В. І. Роль проповідництва святиителя Димитрія, митрополита Ростовського у встановленні сучасної церковної проповіді	157
Розбицька Г. П. Містичне об'явлення як предмет релігієзнавчого дослідження	162
Рубский В. Н. «Energieia» аристотелевской метафізики в системе христианского мировоззрения («Energieia» аристотелівської метафізики в системі християнського світогляду)	167
Рубан О. Зміна світоглядних установок у гендерній сфері в сучасному українському суспільстві: рольовий аспект	172
Бабюк В. Л. Поняття релевантності до аудиторії: на межі теорії аргументації та когнітивної лінгвістики	176
Діденко Л. В. Екзистенція: граничні складники	180
Кислий А. О. Проблема суспільного ідеалу в філософському осмисленні	185
Костюк О. П. Східна філософська антропологічна традиція в ініціаційній зачісці	189
Лаврова Л. В. Тілесність в умовах віртуального соціокультурного простору	194
Лазарева М. Л. Енергоєфективні технології у процесі конструювання суспільства майбутнього	196
Кадиєвская И. А., Нарядько Г. Я., Черняев И. Феномен довіри як компонент стійкості суспільних відносин (Феномен довіри як компонент стійкості суспільних відносин)	202
Петік Я. О. Числення логіки дії з процедурною семантикою на основі BDI-логік	206
Сагуйченко В. В. Освітні інституції в історичній ретроспективі: культурний статус освітніх інституцій у добу античності	209
Баклашова Т. М. Антропологізація історичного знання як один із напрямів забезпечення компетентнісного підходу до навчання у вищих навчальних закладах	214
Дроботенко М. О. Освітня самореалізація філософії: освітня геронтологія	218
Рязанцева Т.О. Втілення ідей Реформації у принципах виховання сучасної протестантської педагогіки	222
Приходько В. В., Тимофеев О. В., Чернігівська С. А. До методології реформування дисципліни «Фізичне виховання» в українській вищій школі	226

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Стойко О. М. Енергетичні кооперативи як основа форма участі громадянського суспільства в енергетичному транзиті	233
Цирфа Ю. А. Формування зовнішньополітичної ідентичності держави: соціокультурний вимір	235
Клюєнко Е. О. Політичний стріт-арт в контексті типів суспільств та глобалізаційних проявів	239
Бондаренко О. І. Соціальний контекст дезінтеграційної регіоналізації в країнах ЄС	243
Купрій Т. Г., Тарнавська А. В. Гастрономія як засіб політичного впливу	247
Рижук О. М. Інформаційні війни в сучасному інформаційному середовищі	252
Ґіоане І. М. Основні аспекти дослідження процесу політичного вибору	255
Сич О. М. Вплив українських націоналістичних структур на перебіг Революції гідності 2013–2014 рр.	262
Вонсович О. С. Святування 1030-річчя Хрещення Київської Русі: політичні аспекти	268
Гай-Нижник П. П. Українсько-російські міждержавні взаємини 2013–2014 років під час другого етапу президентства В. Януковича	270
Герасимович В. А. Роль та значення політичних переговорів під час «Революції Гідності»	283
Демиденко О. І. Наслідки процесів інтелектуальної міграції для української держави та суспільства	285
Деревінський В. Ф. Моделі національної консолідації українського суспільства	290
Шипунов Г. В. Концепція «соціалізму в одній країні» та внутрішньопартійна боротьба у РКП (б)/ВКП (б)	293
Замікула Г. О. Зовнішньополітична концепція Ахмета Давутоглу: основні теоретичні положення	296
Кан ДенСик. Изменения ситуации и перспективы решения корейской проблемы (Зміна ситуації і перспективи вирішення корейської проблеми)	301
Ключкович А. Ю. Розвиток взаємовідносин держави та неурядового сектору в Словаччійській Республіці	303
Литовченко К. Г. Соціалістична партія Нідерландів: стара назва, новий зміст	307
Мамедов К. Значение энергетического фактора в сотрудничестве Азербайджанской Республики с ЕС (Значення енергетичного фактора у співпраці Азербайджанської Республіки з ЄС)	309
Піковська Т. В. Національне питання в програмах словацьких автономістів у першій Чехословацькій республіці (1918–1938 рр.)	314
Charles McGrath. Ukrainian Political Figures in History. Kyivan Rus (Українські політичні фігури в історії. Київська Русь)	317

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Куліш П. Л. Рецензія на монографію: Вергелес К. М. «Антропологічні виміри православ'я: методологія дослідження сутність та смисли»: монографія / К. М. Вергелес. – Вінниця: 2017. – 300 с.	322
--	-----

Aytov S. Sh. Hermeneutic socio–humanitarian intension of philosophical knowledge of V. Dilthey and modern philosophy of history	151
Martsinshin Yu. D. Approaches of D. Menleleev, K. Timiryazev, S. Podolinsky, V. Vernadsky and N. Rudenko to the definition of the energy factor in the development of human civilization: the attempt of comparative analysis	154
Hrehk V. I. The role of saint Dimitry preaching, metropolitan of Rostov, in establishment of modern church sermon	157
Rosybitska G. P. Mystical appearance as a subject of religious studies	162
Rubsky V. M. «Energiea» of Aristotelian metaphysics in the Christian worldview system	167
Ruban O. Changing ideological settings in the gender sphere of modern Ukrainian society: the gender–role aspect	172
Babuk V. L. Relevance–audience notion: between the argumentation theory and cognitive linguistics	176
Didenko L. V. An existence: the boundary components	180
Kysliy A. O. Problem of social ideal in philosophical comprehension	185
Kostyuk O. P. Eastern philosophical anthropological tradition in the initiation of the hairstyle	189
Lavrova L. V. Corporeality in terms of virtual socio–cultural space	194
Lazareva M. L. Energy–efficient technologies in the process of construction of the future society	196
Kadievskaya I. A., Naryadzko G. Ya., Chernyaev I. The phenomenon of trust as a component of sustainability public relations	202
Petik Ia. O. Formal system of the logic of action procedure semantics on the basis of BDI–logic	206
Sahuichenko V. V. Educational institutions in the historical retrospective: the cultural status of educational institutions in the days of antiquity	209
Baklachova T. M. Antropologization of historical knowledge as one of the directions of providing competent approach to teaching in higher educational institutions	214
Drobotenko M. O. Educational self–realization of philosophy: educational gerontology	218
Ryazantseva T. O. Implementation of the ideas of the Reformation in the principles of the upbringing of modern Protestant pedagogy	222
Prikhodko V. V., Tymofieiev O. V., Chernigivska S. A. To the methodology of reforming the discipline «Physical education» in the Ukrainian high school	226

POLITICAL SCIENCES

Stoyko O. M. Energy cooperatives as the main form of civil society participation in energy transit	233
Tsyryfa I. A. Formation of the foreign policy identity of the state: social and cultural dimension	235
Kliuienko E. O. Political street–art in the context of society types and globalization manifestations	239
Bondarenko O. I. The Social Context of Disintegrational Regionalization in EU Countries	243
Kuprii T. G., Tarnavska A. V. Gastronomy as mean of political influence	247
Ryzhuk O. M. Information warfares in the modern information area	252
Gioane I. M. The main aspects of the study of the political choice process	255
Sych O. M. Influence of the Ukrainian nationalist structures on the course of the Revolution of Dignity of 2013–2014	262
Vonsovych O. S. Celebration of the 1030th anniversary of the Baptism of Kyivan Rus: political aspects	268
Hai–Nyzhnyk P. P. Ukrainian–Russian intergovernmental relations between 2013–2014 during the second phase of the presidency of Viktor Yanukovych	270
Gerasymovych V. A. Role and importance of political negotiations during the «Revolution of Dignity»	283
Demydenko O. I. Consequences of the Intellectual Migration Processes for the Ukrainian State and Society	285
Derevinsky V. F. Models of national consolidation of Ukrainian society	290
Shypunov H. V. The concept of «Socialism in One Country» and intra–party struggle in RCP (b) / AUCP (b)	293
Zamikula H. O. Ahmet Davutoğlu's foreign policy concept: the main theoretical positions	296
Kan Den Sik. Situation changes and prospects solution of the Korean problem	301
Klyuchkovych A. Yu. The development of relations between the state and the non–governmental sector in the Slovak Republic	303
Litovchenko K. G. Socialist Party of the Netherlands: old name, new content	307
Mamedov K. The importance of the energy factor in cooperation of the Republic of Azerbaijan with the EU	309
Pikovskaya T. V. National issues in the programs of Slovak autonomists in the First Czechoslovak Republic (1918–1938)	314
Charles McGrath. Ukrainian Political Figures in History. Kyivan Rus	317

SCIENTIFIC LIFE

Kulish P. L. Review of the monograph: Vergeles K. M. / «Anthropological dimensions of Orthodoxy: the methodology of the research essence and meanings»: monograph / K. M. Vergeles. – Vinnitsa: 2017. – 300 s.	322
--	-----